

Wij herinneren ons Arij van den Doel

Arij is geboren op 23 december 1929 in Sommelsdijk als oudste zoon van Hubrecht van den Doel en Huberta Taale. We kunnen ons die tijd nu nauwelijks meer voorstellen. Goeree Overflakkee was nog een eiland, met paarden en wagens, een tram van de RTM en veerdiensten die de verbindingen met andere eilanden onderhielden. Een geheel andere wereld dan die van nu. Arij ging naar de christelijke lagere school in Sommelsdijk, de School met de Bijbel aan de Jacob Banestraat.

Van een onbezorgde jeugd was geen sprake – Arij was nog maar 10 jaar toen de Duitsers Nederland bezetten. De bevrijding kwam pas vijf jaar later en kondigde zich aan door droppings van voedselpakketten. Eén zo'n pakket vloog dwars door het dak van de burens. De oorlog had zich overigens ondertussen ook deels boven Arij's hoofd afgespeeld. Het geluid van opstijgende of in ieder geval aanvliegende Britse en Amerikaanse bommenwerpers die onderweg waren naar Duitsland, zou een enorme indruk op hem maken. De oorlog werd in feite nooit afgesloten. Tot op het laatste las hij gretig allerlei boeken over de oorlog. Een paar dagen geleden nog attendeerde hij zijn zoon Wim erop dat er op de televisie een documentaire over de strijd op de Grebbeberg was te zien. Arij behoort tot de Nederlanders die alle boeken van Loe de Jong van kaft tot kaft heeft gelezen.

In Middelharnis doorliep hij de Ambachtsschool. Midden in de Oorlog. Een bijzondere band bouwde hij op met Jan Knape – een handelaar in diervoeder die zijn waar met paard en wagen over het eiland vervoerde – en Leuntje Fabrijs, die een snoepwinkel had. Knape overleed in 1944, maar bij 'Tante' Leuntje gingen we nog heel lang langs. Arij en Jo lunchten er met biefstuk en roomboter. En dan pasten we ondertussen even op de snoepjeswinkel. We snoepten nooit, echt niet, we speelden wel met de gewichtjes van de weegschaal.

Arij's vader – een rechtlijnige man - was machinebankwerker bij de RTM en verhuisde met zijn gezin in de zomer van 1946 naar Brouwershaven. Het gezin-Van den Doel ging aan de Haven wonen en Arij ging aan de slag bij het timmerbedrijf Wagemaker. Arij wilde graag werken.

In Brouwershaven kwam hij de liefde van zijn leven tegen : Jo. Ze waren nog maar 17 en 18 jaar oud en maakten wandelingen langs de zee. Van Brouwershaven helemaal naar Den Osse en weer terug. Veel meer vertier was er in die dagen niet in Brouwershaven – maar dat gaf niet.

Op zijn 19^e jaar moest Arij in militaire dienst. Hij kwam op in Voorschoten en was vervolgens gelegerd op het Marine Vliegkamp Valkenburg en later ook in de haven van Rotterdam – maar de verkering hield stand. Samen met Oom Anthony gingen Jo en Arij op de fiets naar Almelo op vakantie. Helemaal alleen mocht dat nog niet in die tijd. Arij diende bij de Onderzeebootdienst, hoewel hij nooit in zo'n boot heeft gevaren. Van zijn soldij van 56 gulden kocht hij zijn eerste cadeautje voor Jo, een zilveren lepeltje van de Marine.

Op 28 juni 1951 trouwden Arij en Jo en ze trokken in bij Jo's broer Cor en zijn vrouw Janny – die toen nog geen kinderen hadden. Dat was in de Zuiddijkstraat in Brouwershaven. Een jaar later kregen Arij en Jo hun oudste zoon, Jan.

Arij kwam ook te werken in Kerkwerve. Daar zaagde hij per ongeluk twee van zijn vingers af. In die tijd was dat meer dan een ongeluk. Omdat hij met twee vingers minder niet langer evenveel spijkers kon vastgrijpen, werd hij ontslagen. “Je kan dit niet meer doen” (‘dit’= een vuist vol spijkers pakken) – zei zijn baas. Hij vond weer nieuw werk, maar nadat hij hoorde dat zijn baas ook een deel van zijn hand had afgezaagd, kon hij het niet laten naar hem terug te gaan en hem toe te voegen: “kan je dit nog doen”?

In de vroege ochtend van 1 februari 1953 vond een ingrijpende gebeurtenis plaats waarover nog lang zou worden nagepraat: de watersnoodramp die Schouwen-Duiveland zwaar zou treffen. Brouwershaven ligt op een dijk en dus waren de meeste inwoners relatief veilig. Mensen in de polder hadden minder geluk en verdronken. Wel redde Arij de konijnen uit de lager gelegen achtertuin. Hij waadde tot borsthoogte in het ijskoude zeewater. Achteraf misschien niet zo verstandig, maar het liep allemaal goed af. Ook de varkens werden gered en leefden verder in het huis.

Er volgde een evacuatie naar Doorn waar Jo enkele maanden zou verblijven. Arij ging eerder terug naar Zeeland. Timmerlieden konden immers goed worden gebruikt – ook voor het maken van lijkkasten om de vele slachtoffers te kunnen begraven. Uit die tijd stamt ook zijn wens om in een echte kist van goed hout te worden begraven. Die meerdere malen uitgesproken wens hebben we dan ook uitgevoerd.

In Brouwershaven zijn achtereenvolgens Erna en Erica geboren. Erna nog in de Zuiddijkstraat, Erica in het ziekenhuis van Noordgouwe. Toen had Arij inmiddels zijn eigen huis gebouwd, aan de Noorddijkstraat tegenover de familie Platteschorre.

Arij nam geen genoegen met zijn bestaan van timmerman. Hij wilde “hogerop” en had daar veel voor over. Scholing was daartoe noodzakelijk, eerst via de LOI – maar onderwijs op afstand bekoorde hem niet – en later op school in Goes. Dat vergde grote inspanningen, niet alleen omdat er gestudeerd moest worden, maar ook omdat hij in die dagen eerst per fiets naar Zierikzee moest reizen en daarna per boot naar Noord-Beveland. En weer terug natuurlijk. Twee keer per week. En dat is nogal wat met een heel gezin met drie kinderen om voor te zorgen. Maar desondanks deed Arij nóg meer: zo werd hij voor de ARP lid van de gemeenteraad van Brouwershaven en diende hij bij de vrijwillige brandweer van het stadje. Dat laatste was ook de reden dat hij als een van de weinigen in het stadje een echte telefoon had.

Arij heeft een goed leven gekend. Dat heeft hij de laatste tijd meermalen gezegd. Maar uiteraard was niet alles vreugdevol. Zo stortte op 16 maart 1959 zijn broer Wim neer met zijn *Thunderstreak*. Hij was opgestegen van de vliegbasis Eindhoven, maar in een wolk verdwenen. Na een zoektocht van meer dan zes uur werd hij gevonden. De begrafenis was in Haamstede. Een jaar later overleed na een slopende ziekte Arij's vader.

Het was dan ook geen toeval dat de zoon die in december 1962 twee maanden te vroeg ter wereld kwam, vernoemd werd naar Arij's vader en broer en dus Hubrecht Willem werd genoemd. Wel toeval was het dat onmiddellijk na de geboorte een van de strengste winters van de 20e eeuw begon. Twee maanden te vroeg geboren, dat betekende dat het vierde kind twee maanden in de couveuse lag. Voor Arij betekende dit dat hij in de barre winter op de bromfiets de moedermelk van Brouwershaven naar Zierikzee moest brengen – iedere dag maar weer, twee maanden lang. En omdat er toch genoeg melk was gelijk maar voor twee baby's.

Alle studie die er ondertussen werd verricht was erop gericht van timmerman leraar te kunnen worden. Arij kon in Delft aan de slag en woonde daarvoor drie jaar bij een hospita in deze stad, terwijl mama en Jan, Erna, Erica en later dus ook Wim in Brouwershaven zaten. Er was immers woningnood en Arij kreeg ook nog geen volledig salaris omdat hij nog niet geheel bevoegd was. Pas na een jaar pedagogiek studeren was dat laatste achter de rug.

In 1963 verhuisde het gezin naar Delft waar een klein huisje werd betrokken aan Poptahof Noord 296. Als je nu naar deze huisjes gaat kijken, valt op dat ze klein zijn en in onze ogen van nu eigenlijk te klein voor een gezin met vier kinderen. Maar toen was het een luxe woning, met links en rechts respectievelijk de kantonrechter Brada en de directeur van de Gist en Spiritusfabriek Krikke. Het waren nog steeds de jaren van wederopbouw waarin hard werd gewerkt en sober geleefd. Tijdens de kerstdagen kwamen er twee gegrilde kippen op tafel. Op zaterdag werd er altijd door Arij één biefstuk gebakken en in stukjes verdeeld. De kinderen mochten met wit brood de jus 'opdoppen'.

Arij was vol overgave leraar aan de Ambachtsschool in Delft, de school die later de Lagere Technische School zou worden genoemd. Vele timmermannen en aannemers die in Delft en omstreken werken en hebben gewerkt, zijn door Arij opgeleid. Iedereen hier aanwezig zal daarbij zo zijn eigen herinneringen hebben. Daarbij bouwde hij en zijn leerlingen in de jaren zestig in de herfstvakantie soms een heel vakantiehuis, later was er wat minder tijd voor de praktijk. Arij had er nog wel eens moeite mee dat de praktijkvakken werden ingeruild voor theorievakken, maar in het algemeen trok hij zich weinig van onderwijsvernieuwingen aan. Hij leidde "zijn jongens" op zijn manier op. Met trappen en ledikanten, die echter niet door alle leerlingen werden meegenomen naar huis. Vandaar dat trappen, tuinbankjes, tuinstoelen en ledikanten zo hun weg vonden naar de familie.

In zijn lokaal was er ook een volière met parkieten, die waarschijnlijk net zoals Arij een beetje machinedoof werden. Een bijzondere leraar, die ook jarenlang zorgde voor de kantine. Vele dozen bitterballen, kroketten, vlammetjes, snickers en andere waar werden bij de Makro gekocht en weer in de kantine verkocht. Een gevleugelde uitspraak was dan ook "we zullen nog maar eens een balletje erin gooien" – niet alleen op school, maar ook thuis.

In 1969 is Arij en Jo's laatste kind geboren, Dini. Het kwalificeerde het gezin ook voor een nieuwbouwhuis aan de Eisenhowerlaan 60. De Katholieke woningbouwvereniging St

Hippolytus die deze huizen had gebouwd, stelde ze alleen ter beschikking aan gezinnen met minimaal 5 kinderen.

Het waren andere tijden dan nu, tijden waarin tijdens familiefeesten nog driftig werd gerookt. ‘Je bent geen man als je niet roken kan’, zo heette dat in die tijd. Arij rookte Caballero, niet gezond natuurlijk, maar aangezien de huisarts dokter Smit het spreekuur met een sigaar hield, dacht je daar toen niet aan. Arij kreeg in de Eisenhowerlaan op 45-jarige leeftijd wel een hartinfarct. Het leverde hem zes weken ziekenhuis op. Een sigaret heeft hij sindsdien nimmer meer aangeraakt.

Voorzichtig ontdekten Arij en Jo tijdens de vakanties ook het buitenland. Maar eerst moest er geleerd worden hoe gekampeerd kon worden, met de tent van Tante uit De Lier en in Noord-Brabant. Hierna Drenthe en daarna Epen in Zuid-Limburg. Nog wel in Nederland, maar je kon naar de grens lopen en met de auto naar Monschau rijden. Het hele gezin reisde in een kleine, donkerblauwe Renault Dauphine – vier personen op de achterbank en drie voorin. Het was een tijd zonder veiligheidsgordels. De tent werd ingeruild voor een caravan en langzaam maar zeker reisden we verder, eerst enkele jaren naar Luxemburg – waar ook met de school werkweken werden gehouden. Na Luxemburg een jaar naar Zwitserland, maar daarna ging het noordwaarts, naar Noorwegen – het land waar Arij en Jo vele jaren – 36 jaren - de prachtigste vakanties hebben doorgebracht. Rijden naar de Noordkaap, een uitstapje naar het Leningrad van de Koude Oorlog, vissen op een Noorse fjord, vrij kamperen tussen de eeuwige sneeuw, Arij en Jo genoten ervan. Ze deden dit een paar keer samen met Ome Jan en “Tante De Lier” – zoals we de oudste zus van Jo het beste kennen. Arij en Jo genoten ervan tot vrijwel het laatst. In 2011 volgde namelijk de laatste reis naar Noorwegen en Zweden. Alleen de vorige zomer brachten ze in eigen land door.

De kinderen gingen ondertussen het huis uit, gingen studeren – iets waar Arij heel trots op was en ook heel veel voor liet. Arij en Jo hebben het goed gehad, maar nooit heel breed. En alle kinderen mochten en konden studeren – wat ze ook maar wilden.

Die kinderen gingen trouwen en kregen kinderen, voor Arij en Jo waren dit dus kleinkinderen. Judith was de eerste. Zij werd in november 1979 in Delft geboren. Er volgden nog tien kleinkinderen, de laatste was Jasmijn, die in juli 1999 werd geboren. Vaak bracht Arij aan de moeders een krat Belgisch bier en biefstuk langs – dat was goed voor de moedermelk en u kunt zelf beoordelen of dat inderdaad zo was. 1979-1999: twintig jaar : een lange periode met kleine kleinkinderen en voor Arij verveelden deze kleinkinderen nooit. Hij bleef in ze geïnteresseerd, sprak met ze via skype als ze in Azië woonden of vroeg naar de laatste uitslag van de hockeywedstrijd. Ze werden bijna allemaal voorzien van een bed of een stapelbed – van een degelijkheid die je nergens meer kunt kopen. Het betekende ook jarenlang plezier met Sinterklaas, zodra het geloof in de Sint wat minder werd, met lootjes en surprises. Degene die Arij getrokken had kon een prachtig bouwwerk als surprise verwachten – een villa of een schuur in miniatuur.

Arij steunde ook het werk van de Stichting Vakopleiding Bouwbedrijf. Daarvoor kreeg hij in 1993 de ir. J. J. van der Wal-penning, een jaarlijkse prijs bestemd voor een persoon die zich

bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van scholing in de bouw. Hij kreeg die penning dus vlak voor zijn pensioen, want op zijn 65^e verjaardag moest hij stoppen met zijn werk. Hij had eigenlijk nog wel door willen gaan. En hij ging dan ook gewoon door, niet meer als leraar op school; met zijn collega Gerrit Verhagen zou hij nog vele dakkappen zetten, deuren hangen, verbouwingen doen, bij velen, onder anderen ook bij kaasboer Van Rijn die al sedert 1963 aan de deur bij pa en ma zijn kaas en eieren verkocht. Daarbij werkte hij ook samen met de gebroeders Mensert, waar hij regelmatig langs ging en waar hij altijd welkom was.

Stilzitten kon Arij niet. In Delft nam hij een volkstuin waar hij vele groenten verbouwde. Jaarlijks werden twee grote vriezers met de oogst gevuld. Erwtten, bonen, courgettes, schorseneren, ook de kinderen en kleinkinderen aten er van mee.

In Delft was Arij heel actief als vrijwilliger. Twaalf jaar elftalleider van jeugdteams van CSVD, negen jaar in het bestuur van de Stichting Protestants Christelijk Basisonderwijs, nog veel langer lid en voorzitter van het stembureau en negen jaren ook nog voorzitter van de PC Ouderenbond. Hij kreeg er heel terecht in 2006 een koninklijke onderscheiding voor : lid in de Orde van Oranje Nassau.

We herinneren ons Arij van den Doel, een man met een nuchter en praktisch geloof – niet zo rechtlijnig als zijn vader – open voor andere denkbeelden, met een grote bijbelkennis. Door zijn open houding werd hij nooit ouderling, maar wel voorzitter van de Commissie van Beheer in zijn kerk. Een praktisch en diep geloof, waarbij thuis elke dag in de bijbel werd gelezen en gebeden, maar op zondag ook naar Studio Sport kon worden gekeken.

Een vader en opa, maar ook de man van Jo, van wie hij veel hield. De trouwdag op 28 juni werd elk jaar gevierd, waarbij Pa een grote bos rode rozen aan Ma gaf. Elk jaar was er weer een extra rode roos bij in het boeket.

Een man die zeer geïnteresseerd was en bleef in wat er in de wereld gebeurde – in het bijzonder in Vlaanderen (er werd meer naar de Vlaamse tv gekeken dan naar de Nederlandse). De kranten spelde hij, tot op het laatst surfte hij op het internet en hij genoot ook van zijn smartphone. Maar ook de “oude media” kreeg aandacht: stapels boeken las hij, van literatuur tot oorlogsboeken.

We herinneren ons Arij van den Doel als een vader en grootvader die altijd klaarstond voor ons. Hij gaf en was gul, vooral in wat hij voor ons deed – met zijn handen. Bouwen en verbouwen – het ging maar door en we zijn er zeer dankbaar voor. Velen hier aanwezig hebben een deur, kozijn, vloer, bed, ledikant van Arij in hun bezit. Ook werden er ieder jaar emmers oliebollen gebakken. Ook afgelopen oudejaarsdag stond Arij nog om zes uur op om de oliebollen te bakken – en ze waren heerlijk.

Natuurlijk waren er ook de verdrietige momenten. Als je oud mag worden, zijn er immers ook de begrafenissen van familie, vrienden en bekenden. Bijzonder verdrietig was natuurlijk het op relatief jonge leeftijd in 2008 overlijden van Anja, de vrouw van Jan.

We herinneren ons Arij als iemand die soms een man van veel woorden was, op zijn praatstoel zat en nadrukkelijk aanwezig was in een gezelschap. Maar we herinneren hem ook als iemand van super-korte telefoongesprekken. We herinneren hem als een vader die bij Wim en Lia in Voorschoten graag de open haard nog wat verder opstookte, die met caravan en al langs kwam bij Erica en Hugo in Warnsveld, met Jan en Swanita elke week de kranten uitwisselde, die met veel plezier naar Erna en Fred in Zwitserland afreisde en daar de kleinkinderen van en naar school bracht en bij Dini en Harm Peter in Culemborg in een middag de vaste trap naar de zolder maakte en daarna met cognac en NRC op de bank ging zitten.

We herinneren ons Arij als iemand die zeer genoot als de hele familie thuis aanwezig was om verjaardagen te vieren. Aan een lange tafel eten en drinken – daar genoot hij zeer van. Gelukkig hebben we zijn 83^e verjaardag afgelopen december nog zo gevierd: met iedereen aan lange tafels en met gepocheerde ossenhaas.

We herinneren ons Arij ook als de opa van zijn oudste kleindochter Judith, die in Ulicoten een bedrijf is begonnen en waar hij de afgelopen jaren enorm veel heeft gewerkt. Vakantiehuisjes werden opgeknapt en het gastenverblijf mooier gemaakt. Een dag voor zijn overlijden werkte hij nog in Ulicoten. Maar hij heeft er niet alleen gewerkt. Arij was er ook voor zijn kleindochter toen die het door persoonlijke omstandigheden moeilijk had en de afgelopen jaren is er een bijzondere band tussen hem en Judith ontstaan. En natuurlijk met de dieren die er in Ulicoten rondlopen! De kippen wisten precies wanneer de Toyota van Arij kwam aanrijden en de poezen sliepen in Arij's caravan – als Jo het niet wist.

We herinneren ons Arij van den Doel, onze liefhebbende en zorgzame man, vader en opa. Hij was bijna 62 jaar gelukkig getrouwd met Jo en trots op alle kinderen en kleinkinderen. Hij stond altijd voor ons klaar en vond het fijn iedereen te helpen. Wij zijn dankbaar voor alles wat we van hem in het leven hebben gekregen.

We herinneren ons Arij van den Doel, onze man, papa en opa.